

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
smuila in reklamuja
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpete reklame
so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrakturna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
cena poslate knjige
se ne vračajo.

Učni načrt za računstvo v štirirazredni ljudski šoli.

(Dalje od štev. 4.)

IV. razred.

Opomje. 1. Četrti razred je sestavljen iz dveh oddelkov, v I. so otroci 6., v II. pa otroci 7. in 8. šolsk. leta. Ker je za zadnji dve leti šolsko obiskovanje mnogokrat olajšano, treba je, da se glavna tvarina v 6. šolsk. letu dovrši; za 7. in 8. šolsko leto pa naj se uči po vračajih, za katera dajeta znamenje *a*) odstotni račun, *b*) omere in razmere.

2. Ponavljanje je duša vsega pouka. Akoravno morajo otroci te stopnje že popolnoma izurjeni biti v računanju s celimi števili, z decimalnimi in z navadnimi ulomki, za katere zadnje se seveda le jemlje one z manjšimi in sicer za življenje važnimi števili, treba je, da se to računanje ponavlja in sicer *a*) tako, da si učenci pravila za pismeno računanje neizbrisljivo prisvojijo, *b*) da teče vse računanje brez ovir mehanično gladko. Isto velja za uporabni račun; pri jednostavnih nalogah morajo otroci *a*) sklep brez vsake učiteljeve pomoči tako rekoč brez pomisleka in *b*) vrsto računa za mehanično zvrševanje bliskoma navajati; pri sestavljenih nalogah pa morajo brez spodtikljeja *a*) vršitev in *b*) zvršitev naloge z lastnimi besedami izraževati. Povedane misli so tako važne, da bi mi bilo neprijetno, ako bi me vsak častitih bralcev ne razumel; zato čem te misli s pridjanimi primeri *A*, *B* in *C* osvetliti.

A. Ponavljanje deljenja z osnovnimi števili.

a) 5m, 4dm, 3cm : 3; več takih nalog z drugimi merami v smislu delitve.

b) 5 S 4 D 3 J : 3*); več takih nalog v mislu delitve.

c) 543 : 3; več takih nalog najprej v smislu delitve, potem v smislu merjenja.

Na ta način dospemo do pravila za mehanično računanje brez vsega besedičenja.

Kar sem tu za deljenje pokazal, velja za vsako vrsto računov in vsaj vsako stopnjo.

B. Nekdo kupi 86a polja za 2425 gld.; koliko pride na 1a.

a) Sklep. Na 1a pride 86. del od 2425 gld., ali to bomo izračunali, če 2425 gld. s 86 delimo.

b) To izračunamo, ako 2425 gld. s 86 delimo.

C. Trgovce prodá 1738kg hmelja po 1.45 gld.; po čim je kupil kilogram, če pri vsem znaša dobiček 345.6 gld.?

a) Vršitev. Najprej moramo prodajalnino izračunati, potem nakupnino in nazadnje nakupnino za 1kg.

*) Stotice, Desetice, Jednice označujemo z velikimi črkami; stotinke, desetinke pa z malimi.

b) Izvršitev. Prvo izračunamo, ako 1·45 gld. s 1728 množimo, drugo, ako odštejemo dobiček od prodajalnine, tretje, ako delimo nakupnino s 1728.

Ali bi se dalo še drugo pot hoditi pri izračunanji te naloge?

3. Tudi sklepni račun je treba ponavljati, razširi se pa še z vpeljavo navadnih in decimalnih ulomkov za sklepni števili. Povedano naj osvetlijo primeri.

$$\begin{array}{l} a) \ 1m \text{ blaga veljá } 60 \text{ kr.;} \\ \hline \frac{1}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} c) \ \frac{1}{5}m \text{ blaga veljá } 12 \text{ kr.;} \\ \hline \frac{3}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} e) \ \frac{3}{5}m \text{ blaga veljá } 36 \text{ kr.;} \\ \hline \frac{2}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} g) \ 1\frac{4}{5}m \text{ blaga veljá } 1\cdot08 \text{ gld.;} \\ \hline \frac{3}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} i) \ \frac{3}{5}m \text{ blaga velja } 36 \text{ kr.;} \\ \hline \frac{5}{8}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} l) \ 2\cdot25m \text{ blaga veljá } 1\cdot35 \text{ gld.;} \\ \hline 1m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} n) \ 6m \text{ blaga veljá } 3\cdot60 \text{ gld.;} \\ \hline 2\cdot25m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} b) \ \frac{1}{5}m \text{ blaga veljá } 12 \text{ kr.;} \\ \hline 1m \quad \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} d) \ \frac{3}{5}m \text{ blaga veljá } 36 \text{ kr.;} \\ \hline 1\frac{4}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} f) \ \frac{3}{5}m \text{ blaga veljá } 36 \text{ kr.;} \\ \hline \frac{1}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} h) \ 2\frac{2}{5}m \text{ blaga veljá } 1\cdot44 \text{ gld.;} \\ \hline 1\frac{3}{5}m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} k) \ 1m \text{ blaga veljá } 60 \text{ kr.;} \\ \hline 2\cdot25m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} m) \ 2\cdot25m \text{ blaga veljá } 1\cdot35 \text{ gld.;} \\ \hline 6m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

$$\begin{array}{l} o) \ 2\cdot25m \text{ blaga veljá } 1\cdot35 \text{ gld.;} \\ \hline 3\cdot75m \quad \text{ " } \quad \quad ? \quad \text{ " } \end{array}$$

Tu so razni slučaji jednostavnega sklepnega računa navedeni za račune o ceni, s čimur pa ni rečeno, da bi se ne jemala pri takih vajah tvarina druge vrste in sicer z isto in obratno razmernimi količinami. Takisto se razširi sestavljeni sklepni račun. Na podlagi takih nalog bi se dale vršiti vaje v primerjauji raznovrstnih med seboj zvezanih količin, katere sklepni račun še bolj osvetlijo, n. pr. „če je blago teže, je tudi cena viša“, „2krat teže blago, 2krat viša cena“ itd.

4. Ponavljati in razširjati se ima tudi obrestni račun, kateri je za življenje največe važnosti. Pri tem ločimo tri glavne stopinje in sicer: a) pojem „odstotki“ se še ne rabi n. pr.: „Koliko obresti se dobi od 532 gld. glavnice na leto, ako nam daje 100 gld. glavnice 5 gld. obresti?“; b) upelje se pojem „odstotki“, računi se pa še zmerom po sklepnem računu n. pr.: „532 gld. glavnice je po 5% naloženih, koliko znesejo obresti na leto?“; c) upelje se pojem odstotkov v novem za računanje pripravnejšem smislu n. pr.: „1% od 582 gld. je 100 del od 532 gld., t. j. $5\cdot32 \text{ gld.} \times 5 = 26\cdot50 \text{ gld.}$ “

5. Predpisi zahtevajo: „Po krajnih razmerah in po prihodnjem poklici učencev ima se gledati osobito na gospodarske, obrtniške in priprosto trgovinske, pri deklicah pa na gospodinjske račune“.

V tem načrtu ozirati se čem najbolj na trgovinske račune v jednem vračaji, katerim pridenemo v drugem vračaji obrtniške, ne rečem pa s tem, da bi preziral gospodarske, gospodinjske itd., temveč vpletati jih hočem tu pa tam, ker so tudi taki računi za vsakega važni in ker nam ponudijo lepo gradivo za sestavljene uporabne naloge. Ne smemo pa pozabiti, da je velike važnosti oblika računov, katere razpošilja trgovec, obrtnik, katere si napišuje previden in priden gospodar in skrbna gospodinja v svojih knjigah, ter moremo naše učence in učenke tudi s tem seznaniti. V naslednjem vidimo tako obliko.

Račun
za gospo Marijo Čebul.
Paul Majaron, trgovec.

1893

		gld.	kr.
Oktob.			
5.	35 ¹ / ₂ <i>m</i> platna po 60 kr.	21	30
5.	32 <i>m</i> batista po 55 kr.	17	60
Nov.			
13.	36 <i>m</i> katuna po 32 kr.	11	52
21.	12 <i>m</i> baršuna po 1 gld. 80 kr.	21	60
	vsota	72	02

6 V tem razredu je na mestu, da učence seznanimo z nekaterimi pridobitki za množenje in deljenje. Ti so: *a)* V multiplikatorji se nabaja številka 1, n. pr. 642×17 , *b)* multiplikator se da razstaviti na male faktorje, n. pr. $853 \times \frac{6 \times 4}{24}$, *c)* multiplikator je blizu stotica, ali tisočica, n. pr. $672 \times \frac{100-1}{99}$, $5432 \times \frac{4000-2}{3998}$, *d)* množenje in deljenje s številoma 25 in 125. Ko smo učence s takimi pridobitki seznanili, naj se jih potem dosledno poslužujejo.

7. Odstotni račun sploh pride še le za obrestnim računom na vrsto, ko so se učenci popolnoma s pojmom „odstotkov“ seznanili. Da sprejmejo učenci občni ta pojem do živega, treba je pri uvodu tvarino nalog kolikor mogoče menjati. Govori se torej o odstotkih, o zvišanji ali znižanji najemnine, plačila, cene, o zgubi pri žganji kave, pri mlenji moke, pri kuhanji mesa na teži, o množini vode v vinu, v žganji itd., itd. Kakor je znano, ločimo tri vrste odstotnega računa: *a)* z 100, *b)* na 100 in *c)* v 100. Prva vrsta je največje važnosti, torej prevladuje, vendar se druge dve vrsti ne morete popolnoma prezirati. Te vrste se pa osvetlijo na mnogih, mnogih primerih, katere dajemo dva ali tudi več tednov, če je treba. *a)* Kupljeno blago stane 452 gld., in dobiček zneso 10%; koliki je dobiček?

Rešitev: 100 gld. nakupnine dá 10 gld. dobička

452 „ „ „ ? „ „ „ „

itd.

b) Blago se prodá za 452 gld. z 10% dobička; kolik je dobiček?

100 gld. nakupn. dá 10 gld. dobička } tako se ne dá naloga rešiti, treba je, da

452 „ prodajal. ? „ „ „ } se nakupnina spremeni v prodajalino.

110 gld. prodajalnine ima 10 gld. dobička v sebi

452 „ „ „ ? „ „ „ „ „

itd.

c) Blago se prodá za 452 gld. z 10% zgube; kolika je zguba?

100 gld. nakup. dá 10 gld. zgube } Tudi v tem slučaju se morata imeni nakup-

452 „ prodaj. „ ? „ „ „ } nima in prodajalino zjednačiti.

90 gld. prodajalnine princese 10 gl. zgube

425 „ „ „ ? „ „ „ „

itd.

Pri odstotnih računih jemlje se zraven izračunjanja obresti še izračunjanje o dobičku in zgubi, izračunanje tare, diskonta, mešetnine, provizije, premije pri zavarovanji v poštevek kakor se to natančneje razvidi iz načrta. (Dalje sledi.)



Naše ljudsko šolstvo v letošnji proračunski razpravi.

(Dalje.)

II.

Govor dr. Lavosl. Gregoreca (dalje):

Sedaj pridem k drugemu delu svojih izvajanj, k narodni šoli. Velečislani gospod poslance dr. Pattai je nedavno v nekem slavnostnem govoru to-le rekel: „Nežno otroško srce je v začetku njegovega razvoja varovati vsake vznemirjenosti v verskih rečeh in izročiti učitelju, gledé na vero in narodnost tako, kakor zaupani mu gojenec“. To so jako lepe, jako resnične besede. Krščansko ljudstvo more biti zadovoljno le s krščansko-verno šolo, ki je zajedno patriotično-narodna. Narodne šole mora dandanes vsako ljudstvo zahtevati, če hoče narodno živeti in če neče narodno propasti. (Dobro! Dobro!) Na srečo je pri nas vsakemu narodu taka narodna šola zajamčena po členu 19. državnih osnovnih zakonov iz leta 1867. Vsak narod ima nedotakljivo pravico, varovati in gojiti svojo narodnost in svoj jezik. Vsi jeziki so v šoli enakopravni in vsakemu narodu je dati za izobraževanje jezika potrebnih sredstev. Kdor premotri brez presodkov razmere v Avstriji, mora pripoznati, da so bile te zakonske določbe jako modre, jako pravične in potrebne, pogoj so miru mej narodi, razcvitanju in nekako nadaljnemu obstanku naše lepe domovine. Obžalovati pa je, da še ni bilo vlade, ki bi bila naredila brez razločka vse narode naše monarhije v polni meri deležne dobrot tega drž. osnovnega zakona. Obžalovati je, da imamo še vedno vlade, ki zlasti nam Slovanom kraté dobrote tega drž. osnovnega zakona in pozročajo ter pospešujejo neznošen boj za šolo. Zlasti južni Slovani, Slovenci in Hrvati, smo v tem boji za šolo žrtvovali že sila mnogo talentov, časa in denarja in še ni videti, kdaj mu bode konec. Kar pa nás najbolj žali, je to, da vidimo mej svojimi narodnimi nasprotniki v prvih vrstah vedno birokracijo, avstrijsko uradništvo. Nič ne more našega naroda žaliti tako, kakor čuvstvo, da se mu je zgodila krivica od tiste

strani, kjer bi smel pričakovati varstva. (Dobro! Dobro!)

Naša birokracija misli še vedno, da služi državi najbolje, če skuša naša kulturna prizadevanja ovirati in udušiti. Gospodje mislijo še vedno, da morejo nas Slovence in Hrvate pokopati v italijanski ali v nemški grob.

Petindvajsetletna skušnja bi jih bila pač mogla poučiti, da ni tako. Res je sicer, da nismo dobili nobednega dež. šolskega sveta, nobednega dež. šolskega nadzornika, nobednega učiteljišča, da bi se zanj ne bili morali mnogo let trdo boriti. Drugače pa nismo mogli ravnati, morali smo stopiti v usiljeni nam boj, in ne umakamo se mu tudi sedaj ne, ker je za nas boj za narodno šolo boj za naše narodno življenje ali za smrt.

Boj za narodno šolo nam je sicer usiljen, a prav zato je potreben, dober in pravičen boj, zato upamo tudi na končno zmago. Na Kranjskem smo gledé na ljudsko šolo skoro že zmagali. Tudi na Štajerskem smo generalni naskok deželnega šolskega sveta v Gradci na naše slovenske ljudske šole na Spodnjem Štajerskem z mnogoštevilnimi recurzi na naučno ministerstvo odvrnili in odbili.

Naši nasprotniki koncentrirajo sedaj svoje napade poglavitno na jezikovno mejo in svojo delavnost na ustanovljenje malih čistonemških ljudskih šol v jezikovno namešanih trgih na Spodnjem Štajerskem.

No, s pomočjo Avstrijske birokracije se jim je to v treh trgih posrečilo. Vzdržati pa tega vendar ne bo mogoče.

Ne bota potekli dve leti in te šole bodo utrakvistično urejene. Sicer pa se je pri njih ustanovitvi kaj čudno postopalo.

Neki fanatični okrajni glavar n. pr. je, da dobi potrebno število nemških otrok, nekemu slovenskemu eraričnemu cestarju vzal njegove slovenske otroke in jih protokoloval kot nemške (Smeh), poučiti pa ga je hotel s tem, da mu je rekel: „jaz sem ti pred-

postavljen, ti pa si mi podrejen, zato smem zdaj storiti s tvojimi otroci, kar hočem". Istotako je storil z nekim slovenskim hlapcem, češ, da služi pri nemškem posestniku, da morajo torej otroci biti Nemci.

V Istri so razmere gledé na ljudske šole še nekoliko bolj žalostne. Po najnovejših statističkih podatkih je tam 46.000 otrok, ki bi morali šolo obiskovati, mej temi pa jih je 18.000, ki pogrešajo potrebne hrvatske ljudske šole. Glavna krivda zadeva šolska oblastva, ki ljudstvu vedno le italijanske šole ponujajo in radi ponujajo, o hrvatskih šolah pa nečejo ničesar slišati in se jim najodločneje ustavljajo.

Hrvatska občina Poljane je zgradila veliko šolsko poslopje in opremila z vsem, kar je potrebno. Tri leta se je morala boriti, da je dobila javno hrvatsko ljudsko šolo, a dobila jo je še le, ko je naučno ministerstvo ugodno rešilo njeno pritožbo. Tako grdo se ravna s slovensko-hrvatsko večino v Istri; ljubše je nekaternikom, da se pogrezne v nevednosti ko da bi pametno in pedagogično izobrazila.

V Trstu Slovenci še vedno ne morejo dobiti ljudske šole, takisto ne v Gorici, dasi se je potreba slovenskih šol komisijsko dokazala. Specijelno v Gorici ima 12.000 Italijanov, poitalijančenih Slovanov in poitalijančenih Nemcev, 25 ljudskošolskih razredov, za 7000 Slovencev pa ni v tem mestu ni jednega slovenskega ljudskošolskega razreda; zadovoljiti se moramo s privatno šolo, katero obiskuje 320 otrok. Tako morejo Slovenci dvakrat plačevati, jedenkrat za italijansko mestno šolo, potem pa za privatno šolo, kar je očitno velika krivica. (Gotovo!)

Slovenci v Gorici so tri leta zapored prosili za slovenske šole, ali stvar se je vselej zavlekla. Tako je dež. šolski svet dne 20. februarja 1893 odločil v tej stvari prosilec na korist, ali na čudo, ministerstvo je to odločbo razveljavilo (Čujte!) in odredilo nova poizvedavanja, katera bi imela biti končana do 15. septembra l. l.; končana pa so bila šele koncem decembra in sicer so se vodila tako, da zahtevam mi-

nisterskega naročila ni bilo povsem ustrezno.

Od tedaj so minuli štirje meseci, a zgodilo se vedno ni nič. Goriški mestni svet, je razne ministerske reklamacije ignoriral, ker teh opominov ne zmatra resnimi, ali pa se slovenska peticija iz najbolj ničevnih razlogov postavi raz dnevni red.

Ključ za razumevanje teh dogodov je dobiti v namestniški palači v Trstu, saj ni nikaka tajnost, da sedanja sestava mestnega sveta in mestnega šolskega sveta ni drugega nič, ko protekcijsko dete deželne vlade.

Bivši minister Gautsch je povsem drugače ravnal; ta je kategorično in telegrafično sporočil v Ljubljano ukaz, da je ustanoviti nemško ljudsko šolo; gledé na Gorico in Trst ravna ministerstvo čisto drugače, ko gre za slovenske želje. Tu nima ministerstvo hkrati nobedne moči. Sicer pa se na Primorskem pusti, da se dogajajo reči, katerih ni moči drugače imenovati, ko avstrijsko zaslepljenost.

Gospoda moja, sedaj mislim govoriti o šolskem boji na Koroškem. S tem šolskim bojem trajajočim že 25 let, se mislim nekoliko natančneje baviti, in sicer iz treh razlogov: Prvič, ker nam slovenskim poslancem ne more biti vse jedno, kaka je usoda naših slovenskih rojakov na Koroškem; drugič, ker koroški Slovenci nimajo nobednega slovenskega poslanca, in tretjič, ker sem bil naprošen, da v tej visoki zbornici popišem trpljenje koroških Slovencev.

Zadnje ljudsko števljenje je na Koroškem konstatovalo 254.587 nemških in 101.030 slovenskih prebivalcev. Ti nad 100.000 duš broječi Slovenci še pred kratkim niso imeli nobedne slovenske ljudske šole.

Odkar so namreč prišli v veljavo novi ljudskošolski zakoni, izginile so vse prejšnje slovenske ljudske šole, ustanovljene za časa škofov Slomšeka in Wieruja.

Še toliko slovenščine se v začetku ni trpelo po teh šolah, da bi slovenski otroci mogli brati katekizem. V veljavi je bilo geslo: Uči se nemški ali pa pogini.

Nad 100.000 duš broječi Slovenci na Koroškem imajo tako malo svojega zastopnika v deželnem šolskem svetu v Celovci kakor ga nimajo 400.000 duš broječi štajerski Slovenci v Gradiu.

Na Koroškem velja normalnošolski načrt iz leta 1875. Po tem je bilo le dvoje vrst šol: čisto nemške in utrakvistične. Utrakvistične šole so bile samo po tistih krajih, kjer prebivajo Slovenci združeno in kompaktno, torej v šolskih okrajih Sv. Mohor, Celovec, Beljak in Velikovec.

Nemških šol je bilo 256, namreč po starem učnem načrtu. K tem 256 čisto nemškim šolam se je takrat prištevalo še 16 in v najnovejšem času še 24 takih šol, v katerih je samo nemščina učni jezik in se rabijo samo nemške knjige, dasi je velika večina ali vsaj veliko odstotkov učenec slovenske narodnosti.

Naredil sem tu majhen načrt o teh nemških šolah v večinoma slovenskih krajih.

Nemški Slovenski
šolarji

1. Anabihl	120	60
2. Žrele	28	80
3. Borovlje	26	345
4. Grabštenj	13	252
5. Sv. Jakob ob cesti	15	79
6. Krivavrba	39	37
7. Sv. Martin	23	84
8. Otmanje	43	45
9. Poreče	90	73
10. Holbiče	31	201
11. Sv. Tomaž pri Cilnbergu	11	90
12. Timenca	12	80
13. Podljubel	5	88
14. Vetrinje	75	155
15. Podkloster	38	210
16. Ledence	1	197
17. Vrata	43	206
18. Železna Kaplja	12	147
19. Pustrica	22	63
20. Velikovec	198	225
21. Prevali	222	172
22. St. Janž	119	70
23. Rekasvas	5	50
24. Spodnji Dravobreg	123	105

Na teh 24 šolah je torej 1316 nemških in 3111 slovenskih otrok. Te šole so čisto nemške (Čujte!), razen kateheta ne govori nobeden učitelj slovenski in nobeden ne sme rabiti slovenskega jezika, da, mnogo je takih, ki tega še ne morejo, ker slovenskega jezika sploh niso zmožni, o čemur bodem še govoril.

Ti slovenski šolarji ne slišijo iz ust posvetnega učitelja nobedne besede v njih maternem jeziku, kar je vendar pedagoško barbarstvo sredi Evrope. (Pritrjevanje). Ako sploh kje, tako ima naučna uprava dolžnost, tukaj vmes poseči (Tako je!), dež. šolsk. svetu koroškemu v spomin poklicati člen 19. drž. osnovnih zakonov in mi ukazati, da se po njem ravna; ta člen pravi: V tistih deželah, kjer prebiva več narodov, je javne učne zavode tako urediti, da dobi vsak narod potrebnih sredstev za izobraženje v svojem jeziku, ne da bi bil prisiljen učiti se drugega deželnega jezika. Tukaj ta določba ni v veljavi, ravno narobe; teh 3111 slovenskih otrok ima po državnih osnovnih zakonih pravico do slovenskih učiteljev in do slovenskega pouka (Pritrjevanje) in zato ima naučna uprava dolžnost skrbeti, da se to dejansko zgodi in izpelje.

Postopanje dež. šolskega sveta koroškega je 25 let trajajoče permanentno kršenje drž. osnovnih zakonov. (Tako je.)

Preidem k pojasnjenju utrakvistiških šol. Takih je bilo po starem učnem načrtu 93, sedaj jih je 84. Ako bi bile te utrakvistične šole res to, kar bi imele biti po besedah, bili bi Slovenci ž njimi zadovoljni. Koroški Slovenci so mi pisali, naj v tej visoki zbornici povem, da bi bili zadovoljni, ako bi bile te utrakvistične šole res utrakvistično urejene, to se pravi, ako bi bila za teh 10.188 slovenskih šolarjev v teh utrakvističnih šolah slovenščina učni jezik in bi se nemščina, začeni s tretjim šolskim letom, učila kot učni predmet in sicer na pedagoško dopusten način.

Ako bi bile te šole tako urejene, bili bi Slovenci ž njimi popolno zadovoljni, ker je taka uredba v ondotnih razmerah jedino

primerna, jedino prava in pametna, ki tudi ni v nasprotju z državnimi osnovnimi zakoni; slovenski otroci bi se na ta način res nekaj naučili, in si osvojili tudi znanje nemškega jezika laglje in bolje, ne da bi gledé na znanje lastnega, slovenskega materinega jezika imeli škodo. Ali baš takih smotru primernih, pametno urejenih šol na Koroškem nečejo dati Slovencem. (Poslanec Ghon: Občine same jih nečejo!) Peticije dokazujejo nasprotje. (Posl. Ghon: Prav peticije dokazujejo to; o tem bodem še govoril.) Deželni šolski svet pa je te šole tako uredil, da se v prvem in drugem šolskem letu, to je pri otrokih, starih po šest in po sedem let, rabi slovenski jezik, potem pa, od tretjega leta naprej nič več; te utrakvistične šole imajo torej samo v prvih razredih utrakvistično barvo, v višjih razredih pa so po vsem nemške šole, in zato mislim, da bi imela naučna uprava tudi v tem oziru dolžnost, vmes poseči in odpo- moči, ker jej mora vendar na tem biti, da tudi šolarji slovenske narodnosti na Koroškem dosežejo v državnem ljudsko-šolskem zakonu določeni učni smoter.

To pa je pri uredbi teh utrakvističnih

šol povsem nemogoče, kar bom takoj dokazal. — V najnižjih razredih teh utrakvističnih šol se rabi slovensko-nemški abecednik, kate- rega je izdal Karol Presebern. Ta razpravlja na straneh 1—46 o glasovih in vajah v čitanju v slovenskem jeziku, na straneh 48—102 se razlagajo nemške pisane in tiskane črke, na straneh 105—160 pa ima 16 slovensko-nemških, 13 slovenskih iz 25 nemških vaj za čitanje. Iz tega sledi, da se otroci v najnežnejši starosti, v šestem in sedmem letu seznanijo hkrati z dvema je- zikoma, s slovenskim maternim jezikom in z nemškim, jim še tujim jezikom. Ti otroci se morajo v dveh letih naučiti teh abeced: slovenske abecede in nemške tiskovne in pismene abecede. Zajedno se morajo otroci tudi naučiti čitati v teh treh abecedah, vrh tega pa si še osvojiti toliko nemškega je- zika, da jim more počenshi s tretjim letom samonemški pouk kaj koristiti. To je ne- mogoče. Ko bi se poslali na te šole sami čudeže delajoči učitelji in bi ti dobili tam same čudovite otroke, bi komaj to dosegli, ali čudovitih učiteljev je le malo, navadno pa ljudsko-šolski otroci tudi niso čudoviti otroci.

(Dalje sledi.)

Pedagogiški razgled.

K zgodovini šolstva v Hrvatskeji in Slavoniji.

(Konec.)

Administracija vse države, torej tudi oskrbovanje šolstva nahajalo se je zopet na Dunaji. Naučni minister Leon Thun je osno- val v Zagrebu normalko, razširivši dose- danjo trimesečno in šestmesečno preparan- dijo kakor drugod na leto, pozneje na dve leti. Za šolske stvari bil je osnovan pri hrvatskem namestništvu posebni šolski urad, ki pa je podlegal banu in naučnemu mi- nisterstvu. Za razne stroke šol so bili po- stavljeni posebni šolski svetovalci, ki so bili udje šolskega urada. Te ude je sklicoval ban ob svojem času na posvetovanje ter zahteval od njih pismenih napotljejev, tika- jočih se šolskih stvari. Prvi poročevalec v šolskih stvareh pri zagrebškem namestništvu je bil prof. Štefan Iližašević, dokaj izobra- žen mož, ki pa je radi brambe hrvatskega

jezika proti germanizacijskim naporom prišel kmalu v nemilost ter bil odpuščen iz službe. Kmalu potem je bila vpeljana v narodne šole zopet nemščina, da bi se baje vzbudil v mladini avstrijsko-nemški duh. Posebna skrb se je obračala na verski značaj šole, vsled konkordata s papeževo stolico 1855. l., po katerem se je oskrbovanje šol nahajalo v rokah škofov, župniki pa so bili ravna- telji in ob jednem nadzorniki šol. Tudi ta na- redba je trajala do l. 1874.

Pripravnishnica je bila v tem času dva- krat preustrojena in sicer 1853. in 1857. l., toda takó, da je bila obsežnost učiva vsa- kokrat prikrajšana, kajti nazor vlade je bil, da učitelji ne potrebujejo mnogo znanja; tudi ni bilo dovoljeno rabiti na pripravnishnici drugih knjig, nego té, ki so bile predpisane

za ljudske šole (izvzemši knjige za pedagogiko, didaktiko in veronauk). Za učitelje, ki so bili že nameščeni, so se vpeljali jednomesečni nadaljevalni tečaji, da se seznanijo z novimi berili, z nazornim poukom in vodstvom uradnih knjig. Ker pa se je ustanjavljalo vedno več šol, nego je dohajalo učiteljev iz pripravnišnice, bila je vlada prisiljena sprejemati za učitelje ljudi, katerim se poprej o učiteljstvu niti sanjalo ni, zlasti godce; vsak je bil sicer primoran napraviti izpit zrelosti, pri katerem pa se mnogo ni zahtevalo. Poleg tega je skrbela vlada za šolski razvoj tudi še, da je zidala nove šole; po mestih je postavljala krajne šolske nadzornike in šolske odbore, izdajala različne naredbes o dolžnosti dušnih pastirjev, učiteljev in učencev; snovala šolske knjižnice, sklicovala učiteljske konferencije i dr.; vsekako pa je v vsej sestavi vel še neprestano germanizatorski duh, ki je dušil vse narodne napore in občutke hrvatske.

Tem razmeram je napravila konec še le oktoberska diploma 1860. l., s katero je obljubljena avstrijskim narodom samouprava. Absolutizem v Avstriji je prenehal. Madžarom in Hrvatom bila je vrnena stara ustava, po kateri so tako dolgo hrepenili. Po naredbi cesarja samega so se vršile v Hrvatske konferenciji, katerim je predsedoval ban, na katerih se je poleg drugega tudi sklenilo, naj se vpelje hrvatski jezik v vse urade in šole. Ta sklep je sprejel pozneje tudi hrvatski sabor, toda navzlic vsemu temu vladal je v hrvatskih šolah stari, tu in tam nekoliko spremenjeni sestav z 1845. l., ker novi šolski zakon, ki ga je sabor sprejel in čegar osnovo so izdelali učitelji, od cesarja ni bil potrjen. Takisto so ostale brez uspeha prošnje in predlogi za predručajbo šolstva in zboljšanje učiteljskega stanja, ki so jih podale saboru učiteljske skupščine. Da so se pa plače učiteljev vsaj deloma zboljšale, treba se je zahvaliti takratnemu šolskemu poročevalcu pri namestništvu zagrebskem, dru. Fr. Račkemu.

Po 1866. l. vpeljanem dualizmu je dobila Hrvatska 1868. l. samoupravo za svoje notranje zadeve, torej tudi za šolstvo in 1. 1869 je stopila v življenje autonomična kralj. hrvat.-slav.-dalmatinska vlada, pri kateri je bil osnovan posebni odbor (sekcija) za izobrazbo in pouk.

Ko je l. 1874 dobil administracijo dežele v roke Ivan Mažuranič, prišlo je na hrvatskem saboru šolsko vprašanje znovi na dnevni red. On je tudi pripomagal, da se je izdelala osnova šolskega zakona s

pomočjo učiteljev, ki je bila na saboru jednoglasno sprejeta ter od cesarja potrjena postala v oktobru istega leta zakon.

Z novim zakonom so se vršile v šolstvu velike spremembe. Cerkevno oskrbovanje šol je prenehalo in nadzorovanje bilo prepuščeno deželi; cerkvi je ostalo samo nadzorovanje nad poukom veronauka. Dolžnost šolskega obiskovanja se je določila na 5 let in 2 leti za ponavljalno šolo; osnovali so se krajni šolski sveti s krajnimi šolskimi nadzorniki, šolski inšpektorji in druga koristna novorstva, podobna onim, ki so bile pred nekoliko leti vpeljane v šolah po Cislajtaniji. Plače učiteljev so se odmerile na 700, 600, 400 in 350 gld. na leto; učiteljska šola se je razširila na tri leta, osnovala so se pripravnišnice za učiteljice in več podobnega.

Kmalu potem je prenehal tudi Vojaska granica ter bila pridružena kraljestvu Hrvatskemu. Vsekako pa je v šolstvu, kakor v drugih stvareh ostala v veljavi popolnoma drugačnejša naredba, nego v civilnej Hrvatski. Po izdavi novih šolskih zakonov v Predlitaviji jelo se je šolstvo preustrajati tudi v Vojaskej granici. Osnovala so se ljudske in meščanske šole; stroški za šole so se pokrivali z 10% dokladami k davku, ostanek pa je plačevala dežela; učitelji so postali javni uradniki ter imeli na ljudskih šolah po 300, na meščanskih pa po 600 gld. na leto. Osnovali so se krajni šolski sveti, deželni šolski svet in pripravnišnica v Petrinji. Leta 1879 so se izdali predpisi o pravnih razmerah učiteljstva in l. 1880 se je povečala učiteljstvu plača (500, 450, 400 in 300 gld. na leto) in več drugega. Razumi se samo po sebi, da taka razdvojenost v šolskih stvareh med civilno Hrvatsko in bivšo Vojasko granico po njunem združenju pod jedno politično upravo ni mogla služiti deželi v prosep ter se tudi dolgo vzdrževati ni mogla. Hrvatsko učiteljstvo se je vneto trudilo, da bi bil vpeljan povsod jeden sam šolski zakon, kakor tudi da bi bil zakon od 1874 leta v nekaterih točkah izpremenjen, kakor to zahtevajo sedanje razmere.

Deželna vlada je l. 1888. zares izdelala načrt novega šolskega zakona, katerega je sabor v tem letu vsprejel, cesar pa ga 25. decembra 1888. potrdil. Dasiravno se je ta zakon v glavnih točkah strinjal z zakonom od 1874. l., vendar se v mnogih posameznostih znatno razlikuje od njega, ker je izdelan po naših zakonih ter bolj ustreza željam Hrvatov i Srbov. Poslednjim skuša vstreti glavno s tem, da si zamorejo snovati

svoje autonomne ljudske in učiteljske šole, da so oproščeni plačila šolskih doklad kakor tudi z določbo, da učitelj mora biti iste vere, h kateri se priznava večina šolske mladine.

Izmed daljših določb tega zakona zasluži pozornost naslednje: Na ljudskih šolah se ne plačuje nikaka šolnina. Dolžnost šolskega obiskovanja traja 5 let kakor poprej; šole so četirirazredne, toda četrty razred traja za učence, ki ne gredo v višje šole, dve leti. Otroci, ki so obiskovali ljudsko šolo, so dolžni obiskovati dve leti še ponavljalno šolo, ki je dvakrat v tednu po dve uri (ne všteteje k temu učenje veronauka.) Višja ljudska (meščanska) šola traja četrty leta. V vsakem šolskem poslopju ima biti stanovanje za jednega učitelja. Poprejšnje preparandije imenujejo se sedaj učiteljske šole, ter so podobne našim učiteljskim izobraževališčem. Toda ne stari, niti novi šolski zakon ne zahteva, da bi na učiteljskih šolah bili izključljivo nastanjeni učitelji srednjih šol. Tudi nastavljanje učiteljev vrši se sedaj takó kakor pri nas.

Učitelji javnih šol so deželni uradniki. Kar se plače tiče, odpravljena je sedaj razdelitev po razredih in odmerjena vsem učiteljem na ljudskih šolah plača 400 gld. razun stanovanja ali 100 gld. za stanovanje (zač. učit. 350 gld. in 100 gld. za stanovanje). Po mestih in večjih občinah imajo učitelji razun tega še draginjsko doklado od 60 do 300 gld., ki se ne všteteva v doslužnino; opravilna doklada znaša na meščanskih šolah 200 gld. ali 150 gld. (na mešč. samostalnih šolah), na ljudskih šolah 100 gld. ali 50 gld. (na dve ali trirazrednicah). Vsak učitelj ima pravico do 7 petletnih doklad na ljudskih šolah po 50, na meščanskih po 60 gld. Po 40letnej službi ima pravico do cele doslužnine (poprej po 30letnej službi.) Učiteljicam je bilo po starem zakonu dovoljeno se možiti, po novejšem pa imajo ostati samice. Če se pa omože po petletnej učit. službi, dobé odpravnino, ki je jednaka njihovej poprejšnji letni plači.

Po češkem izvirniku Hanuš Klime. — c.

Društveni vestnik.

Črešnice. (O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj 3. jun. t. l.) Četrtega letošnjega zborovanja se je udeležilo 16 udov in kot gost bila je navzoča gospa Pustišekova, učit. ž. r. d. v Blagovni. Otvorivši zborovanje, predsednik gosp. A. Gradišnik najprvo srčno pozdravi novega društvenika, gosp. M. Iglarja, nadučit. v Loki, ki se je že tudi zadnjič udeležil izleta v Šmarje; nadejamo se, da smo pridobili ž njim zvestega in vztrajnega sodelovalca. Bog ga živi! — Potem se v navdušenih besedah spominja 40letnice poroke Njih Veličanstev, presvitlega cesarja Franca Jožefa I. in presvitle cesarice Elizabete, rekoč, da pa posebne slavnosti v ta namen društvo ne misli prirejati, ker se je itak pred kratkim udeležilo lepe patrijotične slavnosti v Šmarji povodom praznovanja 20letnice obstanka ondotnega učit. društva in 25letnice šol. postav ter zakliče prevzišeni c. sarski rodovini trikratni „slava!“

1. Društvu so došli nastopni dopisi: a) od slav. okr. šol. sveta celjskega gledé na prosti četrtek povodom društvenega zborovanja (glej zadnje poročilo); b) od ravnateljstva „Zaveze“, tičoé se letošnje glavne skupščine v Gorici; c) vabilo gosp. Šelige k „Jubelfeier“, koje priredé šolski vrtnarji laškega okraja v proslavo 25letnice šol. postav v nemški šoli Laškega trga; d) pismo gosp. V. Strmšeka, predsednika šmarijsko-rogačkega učit. društva, v katerem izreka laskavo zahvalo, da se je naše društvo

udeležilo v precejšnjem številu praznovanja 20letnice obstanka ondotnega učit. društva in 25letnice šol. postav v Šmarji ter s tem pripomoglo k sijajnemu vspehu cele slavnosti. — Res v najprijetnejem spominu ostane nam ta učiteljski praznik, a pozabiti ne smemo gostoljubnosti in požrtvovalnosti sosednih tovarišev; storili so vse, kar je le bilo mogoče, da so nam vesele urice skupnega bivanja storili kolikor mogočo prijetne. Radi tega se predsednik poveri, da sosedno društvo na vsem tem prav srčno pismeno zahvali.

2. Za poverjenike k letošnji glavni skupščini „Zaveze“ izvolijo se gg. Franc Brinar, Anton Petriček in Jernej Troha; za njih namestnike pa gg. Anton Gnus, Armin Gradišnik in Radoslav Knatlič.

3. Gospod Gnus temeljito oceni Trebenšek-ovo brošuro o Grube-jevej računski metodi; pisatelj jasno dokazuje, da je vsestranska obravnava števil po Grube-jevi metodi velika nezmisel; a večje delo pod naslovom „Grubes Rechenmethode, eine Unmöglichkeit“ misli pa še le založiti, ako dobí dovolj naročnikov. Ker pa želi pisatelj o tej stvari zvedeti naše mnenje, se ocenjevatelju naroči, mu v tem smislu poročati, da se strinjamo z njegovimi nazori ter nas veseli, da je nastopil v svoji reformi računске metode v obče pot, katero nam je že pred njim pokazal gosp. prof. Lavtar.

4. Podavanje gospoda Brinarja o izkušnjah v pokončni pisavi se radi prepričlega časa preloži.

5. Sprejme se resolucija, da se naj vsi učitelji, ki imajo biti poklicani v enketo za urejevanje učiteljskih plač, izrekó izključljivo le v smislu *concretual-statusa*. — Na predlog gosp. Stukeljna kupi društvo jeden iztis knjige „Kamnik“, sestavi in založil Lj. Stiasny. — Društvo izrazi svoje obžalovanje, da se je natisnil v 15. šte. „Domovine“ uvodni članek „25letnica šolskih postav“, ker je za učiteljstvo naravnost žaljiv in ker se na ta način naše preprosto ljudstvo le hujša proti šoli ter s tem tudi proti učiteljstvu. *) Brinar.

Ptuj. Zborovanja našega društva, katero se je vršilo 7. junija t. l., udeležilo se je 28 udov. Na vsporedu so bila med drugim tudi konferenčna prasanja. Po običajnem pozdravu gospoda predsednika prešlo se je na dnevni red.

Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri s popravkom, da sta gg. Zacherl in Fr. Čeh iz ljutomerskega ne pa iz ormoškega okraja. Izmed dopisov naj bodo omenjeni sledeči: a) Ptujski okrajni zastop je podaril našemu društvu v društveni namen 20 gl.; bodi mu na tem mestu izjavljena najtopleja zahvala. b) Dopis „Zaveze“, zadevajoč šesto skupščino slov. učit. društev v Gorici dne 15., 16. in 17. avgusta ter volitev delegatov. c) Dopis ormoškega učiteljskega društva: ali se naj „komaj zadostno“ (kaumgenügend) pretvori v „še zadostno“ (hinreichend)? (Stvar se je prepustila ormožkim gospodom.)

Za poverjenike so voljeni: gospdč. Kren, Dom. Serajnik sen., Klanjšček in Zopf; njih namestnikom pa gg.: Weinhard in Farkaš.

Gospod Podobnik nam je na to v kratkih potezah pokazal, kako se naj izdelata konf. naloga: „Kakó vzgajati šolsko mladino k delavnosti in zadovoljnosti z malim?“ Po nekaterih pripombah so se poročevalčevi stavki („teze“) odobrili.

Isto je omeniti o poročevalcih g. Hrenu („Ali se doseže smoter sedanjega učnega načrta za jedno- do trirazrednih ljudskih šol na deželi z občnimi šolskimi olajšavami, ali bo treba za takšne šole predrugáčiti učni načrt?“) in gosp. Zopfu („Bericht über die bewerkstelligte Revision der hierbezirks eingeführten slovenisch-deutschen Sprachbücher und zw.: der „Slovensko-nemška začetnica“ von Miklosich und der „Prva und Druga nemška slovnica“ — sammt eventuellen Anträgen. Gosp. poročevalec te točke je pa postavil sledeče stavke: 1. Naj se „Začetnica“ in „Prva nem. slovnica“ spojite v jedno knjigo, katera bi naj bila gledé na berilne spise obširnejša in se rabila dve leti. 2. Naj je načelni list le slovenski kakor pri „Drugi nemški slovnici“ in se naj glasi „Prva slovensko-nemška slovnica“. 3. Naj so pred vsako slovnično vajo navedene in

*) Z zadoščenjem pa javljam, da je „Domovina“ v svoji 16. šte. izjavila, da ji ni bil namen napadati šole in učiteljev in v dokaz temu je priobčila pod istim naslovom članek, ki osvetljuje delovanje šole tudi z nasprotne strani. Poročevalec.

preložene na nemški vse besede, katere se v vaji na novo nahajajo; vrh tega naj bo vsaka beseda tudi zadaj v besednjaku zabeležena. 4. Naj se pristavi v tej knjigi nemškemu črkopisu tudi slovenski. 5. Naj se napravi pri začetnih vajah v čitanki tudi pri natisenih besedah med posameznimi zlogi vezaj. 6. Naj se piše dosledno „kdo“ in ne „kedo“! Po dokončanih podavanjih se izreče gg. poročevalcem zaslužena pohvala.

Res težko je bilo dosledno določiti dan naše društvene slavnosti, ker so se kazale ovire zdaj tu zdaj tam; danes smo se pa po predlogu gosp. Zupančiča zjediniili, da ohhajamo društveno 25letnico 1. julija t. l. po vsporedu, ki je objavljen v 3. šte. „Popotnik“-ovej. Ker ni nobednega predloga več, sklene gospod predsednik zborovanje ob 1/4.1. popoldne. V. P.

Iz Savinjske doline. Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo 7. junija pri gosp. Sadniku ob savinjskem mostu.

Otvarjajoč zborovanje pozdravi gosp. predsednik s krepkimi besedami došle ude, ki so se danes malone v polnem številu zbrali; kajti manjkale so le gospodične učiteljice, ki pa so bile zadržane se zborovanja udeležiti. Potemtakem bilo nam je danes istinito lahko dognati točke, katerih rešitev nam je od zadnjega zborovanja preostala.

Preidoč k dnevnemu redu prebere se zapisnik zadnjega zborovanja, koji se neizpremenjen overi. Na to objavi gosp. predsednik nastopne dopise:

a) Dopisi vseh članov, ki so se vsled zborovega sklepa z obljubo odzvali, da še ostanejo nadalje udje Savinjskega učiteljskega društva. K temu bodi mi dovoljeno le pripomniti, da so vsled poziva vsi učitelji, kakor tudi vse gospodične učiteljice vestno izpolnili svojo dolžnost, razen jednega učitelja, kojega ime pa hočem zamolčati. Društvo šteje sedaj 15 pravih in jednega častnega člana.

b) Dopis „Zaveze“, s kojim se vpraša: 1. ali hoče društvo pri letošnjem zavezinem zborovanji kakšno vprašanje vposlati, 2. naj se rači poslati štev. udov kakor donesek udnine, se vzame na znanje in se potrebno ukrene.

Tretja točka je bila volitev novega odbora. Sedajni gosp. predsednik Josip Vidic se zahvaljuje za zaupanje ter prosi, da bi zanaprej še kdo drugi prevzel to službo. Vzlic temu moral je na splošno prigovarjanje vseh zbranih kot starosta našega društva se udati ter vnovič prevzeti ta posel; kar zbrani z veselim „Živio“ pozdravijo. Ker pa je ostal prejšnji gosp. predsednik, potrdil se je istim načinom ves stari odbor, ki je sestavljen tako-le: gosp. Josip Vidie, nadučitelj v Št. Pavlu, predsednik gosp. Anton Farčnik, naduč. na Polzeli, podpredsednik; Ivan Zotter, nadučitelj na Gomilskem, blagajnik, in Šrečko Pečan, podučitelj v Št. Pavlu, tajnik.

Kot odposlanca k letošnjemu zborovanju „Zaveze“ v daljni solčni Gorici poverita se gg. Josip Vidic in Ivan Zotter, ki sprejmeta ta častni poziv na lastne stroške; vsa čast jima za to!

Potem nas je razveselil naš neutrudljivi so-trudnik gosp. Šijanec z nekim novim podavanjem; in sicer nam je danes razmotrival o volapükovem jeziku recte volapükovi slovnici, kako da je sestavljena in kako lahko se je kmalu priučiti temu jeziku. Vse podavanje je bilo prav kratkočasno. Gospod predsednik ga v imenu zbranih na njegovem trudu toplo zahvaluje ter le omenja, da ima ta jezik malo privrženecv in da njegov obstanek ni po vsem zagotovljen.

Konečno so se razprodali stari društveni časniki, za koje se je skupilo blizu 5 gld. Nadalje je društvo sklenilo pritrčiti resoluciji, objavljeni v 15. štef. „Päd. Zeitschrift“, katero je 10. maja sklenilo učit. društvo graške okolice z ozirom na anketo za zboljšanje učiteljskih plač.

Prihodnjic bode društvo zborovalo v Braslovčah.

Po zborovanji zabavljala sta nas gg. Josip Vidic in Tomaž Kunštic s spretnim igranjem na glasovirji; oba sta si stekla splošno odobravanje. Sr. P.

Šmarje pri Jelsah. Ni še dolgo tega, da smo se v prijaznem šmarijskem trgu veselili kakor že zdavna ne, z mnogimi ceujenimi tovariši od daleč in blizu, obhajajoč dvajsetletnico našega društva. Ta veselica bila je jako velikega pomena za društvo, imela je pa tudi veliko vpliva na-nj; kajti spoznali smo, da nam je dobro biti zbranim v tovariškem krogu v lastno zabavo in spodbujo, kakor tudi v prid slovenske mladine. V svesti si potrebe in koristi prijateljskega razgovora o šolskih zadevah, zbrali smo se zopet 7. junija v Šmarji.

Gospod predsednik pozdravi navzoče povdarjajoč vzrok današnjega zbora. Naši duhovi, katere je pripravljane za proslavljanje dvajsetletnice nekoliko razburilo, naj bi se namreč zopet pomirili in začelo bi se naj zopet redno delovanje. Treba je pa tudi rešiti nekaterih važnih rečij.

Dolžni smo še zahvalo ceujenim udeležencem naše slavnosti. Učiteljskemu društvu za celjski in laški okraj doposlala se je že pismena zahvala, katero gospod predsednik prečita. Treba se je pa tudi zahvaliti Ptujskemu učiteljskemu društvu, da je odposlalo svoje zastopnike. V to svrhu obljubita gosp. Kranjc in gosp. Bezjak svojo udeležbo proslavljanja 25letnice šolskega zakona, ki ga priredi omenjeno društvo, da mu izražata iskreno zahvalo v imenu našega društva. Tem potem zahvaluje se tudi vsem vrlim tovarišem oziroma tovaršicam raznih okrajev za njih udeležbo.

Gospod predsednik izreče tudi zahvalo našim društvenikom za njih požrtvovalnost, ker so rado-voljno doprinesli toliko, da ni imela blagajnica nobedne škode.

Prečitajo se na to zapisniki zadnjih treh zborovanj ter se odobrijo.

Potem se prečitajo dopisi: 1. Odgovor „Lehrerbunda“. Ker smatramo, da smo že Lehrerbundu pristopili, sklenc se, naj se potrebno popolni. 2. Dopis „Zaveze“. Kot poverjenika za letošnje zborovanje izvolita se gg. Kranjc in Bezjak.

Gosp. blagajnik nasvetuje povišanje društvenine na 1 gld. 50 kr. Predlog se po daljšem razgovoru sprejme.

Sklenc se tudi, da se v kolikor mogoče velikem številu udeležimo kot gostje zborovanja Učit. društva za celjski in laški okraj, ako bode zborovalo bodočega mesca, in da zborujemo prvi četrtek v drugi polovici mesca julija pri Sv. Križu pri Slatini.

Zahvalujoč za obilo udeležbo zaključii gosp. predsednik zborovanje. Rošker.

Iz goriškega okraja. — Zborovanje učiteljskega društva za goriški okraj“ se je vršilo kljub slabemu vremenu 14. junija v Gorici pri dovoljnem številu udov; posebno moram pohvalno omenjati č. gospodičine tovarišice, katere so se udeležile zborovanja v nenavadno velikem številu.

Po običajnem pozdravu gospoda predsednika Tom. Juga, potem ko se potrdi zapisnik zadnjega zborovanja, preide se na vspeoredne točke, katere se rešijo naslednje:

I. O učiteljskem domu ali konviktih poroča gosp. Peter Medvešček ter pustivši na stran misel o učiteljskem domu, kateri bi ne imel za nas posebnega pomena, utemeljuje potrebo in korist konviktov za učiteljske otroke sploh, a za sirote posebej. Občni zbor je sprejel jednoglasno oba naslednja poročevalčeva predloga: 1. Učiteljstvo na Goriškém si ustanovi zavod za učiteljske otroke sploh in za sirote posebej; 2. Društveni odbor naj stopi v dogovor z bratskima društvoma na Goriškem-Tolminskem in Sežanskim učit. društvom — da se že v tekočem letu prične resno delovati na osnutek zavodov.

II. Dopis predsedništva „Zaveze“ gledé na letošnje glavne skupščine reši se:

a) da se naznani kot vprašanje za glavno skupščino: „o preosnovi učnih knjig za slovenske ljudske šole“. Za poročevalca se naprosi gospod Balič, kateremu namestnik bode g. Medvešček.

b) Kot odposlanci so bili izvoljeni: ggč. Ernesta Schaupt, Alojzija Baycon, Kristina Doljak ter gg. Tomaž Jug, Ambrož Poniž, Anton Bajc, Matija Lovrenčič, Peter Medvešček in cesarski svetovalec Franc Vodopivec.

III. Mesto posameznih nasvetov poročá gospod predsednik o dosedanjih korakih gledé na prihodnjo glavno skupščino „Zaveze“.

Iz njegovega poročila naj omenjam le to, da je slavno županstvo v Cerknem z veseljem vzelo na znanje vest, da se namerava vzdati spominska plošča

v rojstno hišo dr. Fr. viteza Močnika ter naznanja, da bode tudi priskočilo društvu v pomoč z gmotno podporo. — Od raznih ljubljanskih društev, do katerih se je obrnilo za pomoč, dobilo se je — le zanikalen odgovor — — —.

Sežansko učiteljsko društvo je poslalo znesek 10 gl. — Hvala mu!

Gledé na pevske vaje se je določilo, da se pevkam in pevcom dopošljejo glaske, da se kolikor toliko sami pripravijo za prvo pevsko vajo, katera bode prvi četrtek meseca julija ob 9. uri dopoludne v goriški „Čitalnici“. — Prihodnje društveno zborovanje pa bode prvi četrtek meseca avgusta. — Na svidenje v polnem številu, da se pripravimo za dostojen vsprejem dične „Zaveze“! — e —

Iz Metlike. Zborovanje učiteljskega društva za črnomeljski šolski okraj vršilo se je 7. junija v tukajšnjem šolskem poslopij. Zbralo se je 14 učiteljev in učiteljic. Kot gosta sta počastila društvo gospod Schweiger, župnik z Radovice in tukajšnji katehet gosp. Česarek. Ob 10. uri dopoludne otvoril je zborovanje načelnika namestnik, gosp. učitelj Šetina. Po prijaznem pozdravu vseh navzočih, naznanil nam je, da se načelnik c. kr. okrajni šolski nadzornik gosp. Anton Jeršinovič zborovanja ne more udeležiti zaradi nujnih in obilnih opravkov in ravno vsled tega tudi odklanja vsako novo izvolitev. Zbrano učiteljstvo obžaluje, da izgubi tako skušeno in delavno moč v odboru in naprosi gosp. Šetino, da izreče v imenu društva cenjenemu gosp. nadzorniku svojo zahvalo na uspešnem delovanji, katero je razvijal toliko let v prospéh društva.

Tajnik gospod nadučitelj Šest prebere zapisnik zadnjega zborovanja, ki se jednoglasno odobri. — Potem sledi razprava nadučitelja Andreja Šesta: „O vodi“. V poldrugo uro trajajočem praktičnem nastopu z učenci IV. razreda, podal nam je gospod tovariš natančno in temeljito sliko, kakó naj se težja berila na višjej stopinji obdelujejo in kaj se od učencev v takih slučajih zahtevati sme in mora.

Gospod predsednik izreče gosp. poročevalcu v imenu vseh svojo zahvalo na trudu, ki ga je imel pri obdelovanji.

Tretja točka: „O vsehnik pokončne pisave“, oglasili so se k besedi le trije tovariši. O njih dosedanjih vsehnik izrazili so se povoljno, jedna gospodičina prav povoljno. Večina ni še zamogla svojega mnenja izreči, ker se pokončna pisava na nekaterih šolah ne goji, na drugih pa še premalo časa. Potem se vrši volitev novega odbora. Predsednikom izvoljen je gosp. Šetina, podpredsednikom gosp. Šest, tajnikom gosp. Štefančič in odbornikom gospdč. Clarič in gosp. Justin. Ko se še sprejme nasvet g. Šetine, ki predlaga, da naj vsak učitelj v svojem kraju nabere nekaj narodnega blaga kot uvod v zgodovino, zaključí g. predsednik zborovanje. — c.

Maribor. Slavnost v spomin 40letnice poroke Nj. veličanstev presvitl. cesarja Franca Jožefa I. in presvitle cesarice Elizabete ter v spomin 25letnice šolskih postav, katero je nameravalo učiteljsko društvo za mariborsko okolico obhajati 19. maja, pa jo moralo preložiti, vršila se bode sedaj v četrtek 12. jul. po tem-le vsporodu: I. Ob 9. uri slavnostno zborovanje v Mariboru v leiterberškeji šoli. a) Pozdrav. — b) L. Hudovernik: „Naša zvezda“. Mešani zbor. — c) Slavnostni govor. Gospod ravnatelj Schreiner. — d) Cesarska pesem. — e) Beriot: VII. koncert. Solo za gosli s spremljanjem glasovirja. — f) Filodemos: Slov. cesarska pesem. Deklamacija. Gospdč. Marija Turk. g) A. Nedved: Avstrija moja. Moški zbor. h) S. Gregorič: Naš čolnič otmimo. Deklamacija. Gspdč. Ana Osana. — i) Hajdrich: Jadransko morje. Moški zbor. II. Izlet v Lembah, ob 11. uri odhod iz Maribora — ob 1. uri skupni obed tamkaj in potem prosta zabava z godbo in petjem. K prav mnogobrojni udeležbi vabi najvljudneje vse društvene člane, pa tudi nečlane učitelje in prijatelje šole in učiteljstva odbor.

Laški okraj. (Vabilo.) „Učit. društvo za laški in celjski okraj“ ima svoje pril. zborovanje v četrtek 5. julija t. l. ob 10. uri dopoludne v okoliškeji šoli celjskeji s tem-le dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve. 4. O pokončni pisavi; podava gosp. Fr. Brinar. 5. O zlaščavanji pisarij gledé na izkazovanje šolskih zamud; govori gosp. R. Knaflič. 6. Splošni razgovor o jedni izmed them letošnje okr. konferencije. 7. Nasveti. K prav obilnej udeležitvi vabi prav vljudno odbor.

Iz gornjegraškega okraja. (Vabilo.) Gornjegraško učiteljsko društvo zborovalo bode 5. julija t. l. točno ob 10. uri dopoludne pri gosp. Antonu Jeraji p. d. Mokrin blizu Nazareta. Razgovarjalo se bode o konferenčnih temah. Nadejaje se, da se takrat pokaže, spoštujemo li sebe ali ne, pričakujem polnoštevilne udeležbe s tovariškim pozdravom vdani Ivan Kelc, t. č. načelnik.

Ptuj. (Vabilo) na slavnost 25letnice „učiteljskega društva za ptujski okraj“ v nedeljo dne 1. julija 1894 v prostorih „Narodnega doma“ v Ptuj Vspored: A. Predpoludne ob 11. uri sv. maša v minoritski cerkvi. Pela se bode Nedvedova maša: „K Tebi srca povzdignimo“. B. Popoludne ob 1/2 l. uri skupni obed v „Narodnem domu“; kuvert stane za osebo 80 kr. *) C. Po obedu glavna vaja. D. Koncert: 1. Dr. Benj. Ipavic: Overtura iz opere „Teharski plemiči“. 2. Pozdrav predsednika. 3. Nedved:

*) Kdor se želi udeležiti skupnega oboda, naj blagovoli to pismeno javiti vsaj do 28. junija t. l. gosp. Drag. Zupančič-u, učitelju v Ptuj, kateri bode potem skrbel, da bode postrežba povoljna.

„Pevčeva molitev“, moški zbor. 4. K. Bendl: Križaci na morji“, veliki mešani zbor. 5. Slavnostni govor. 6. Stegnar: „Dneva nam pripelji žar“, mešani zbor s samospevom za sopran — samospjev, poje gđc. Micika Štupca. 7. Indřich Káan: Adagio a Scherzo. 8. Nedved: „Lahko noč“, moški zbor z baritonsamospevom — poje g. Šabec. 9. P. H. Sattner: „Na planine“, mešani zbor z baritonspevom poje g. Šabec. 10. Förster: „Slavnostna koračnica.“ 11. Nedved: „Avstrija moja“, moški zbor. Zvečer ob 1/2 9. uri se bode predstavljala opereta: „Tičnik“. Koncert se začne točno ob 5. uri. Vstopnina h koncertu in opereti za obitelj (3 osebe) 1 gld., za osebo 50 kr., za kmete 30 kr.

Iz brežkega okraja. Brežko-sevniško učiteljsko društvo priredi v četrtek 12. julija t. l. v Vidmu slavnost v spomin 25letnice šolskih zakonov po sledečem vspredu:

1.

Zborovanje ob 10¹/₂ uri dopoldne v videmskejši šoli.

a) Pozdrav.

b) Slavnostni govor.

c) Cesarska pesen.

d) Razgovor o resoluciji „učit. društva za okolico Gradec“ povodom sklicanja ankete zadevajoče urejevanje učiteljskih plač.

e) Volitev poverjenikov k letošnjemu glavnemu zborovanju „Zaveze“.

II.

Ob 1. uri popoldne skupni obed.*) Godbo prikrbijo učitelji društveniki s prijaznim sodelovanjem reichenberskega godbenega kluba.

Opomba: Slavno vodstvo c. kr. okr. glavarstva brežkega blagovolilo je na prošnjo predsedništva podeliti dopust vsem tistim, ki bi sicer morebiti bili ta dan vsled pouka zadržani se udeležiti zborovanja.

Za odbor: Moric.

*) Da se zamore pravočasno določiti število, prosi se, naj vsak blagovoljno naznani vsaj do 10. julija gospej Tramskovéj v Vidmu, kdo se namerava udeležiti skupnega obeda. Kuvert za osebo 1 krono.

Karol Udl †

Najstarejši Jareninčani ondi ne pomnijo tako večlastnega pogreba, kakor je bil 17. majnika, ko smo izročili hladni zemlji posvetne ostanke bivšega nadučitelja v p., g. Karola Udl-a. Pet duhovnikov, dva c. kr. šol. nadzornika, 24 učiteljev, stotine šolske mladine in nad 2000 drugih ljudi od blizu in daleč je spremito pokojnika v deželo večnega miru. Daleč tja po Jareninskem dolu so se razlegali tužni glasovi mrtvaške koračnice in srce pretresajoče žalostinke na grobu. Plakala ni za rajnikom le častita njegova rodbina, plakal je vsak, kedor je poznal Udl-ove vrline ter slišal, kako ganljivo je jareninski dekan, č. gosp. Jožef Fleck, raz leco osvetlil pokojnikove zasluge!

V čem pa se je rajni Udl tako odlikoval? Kratke odgovor: Z vsemi lastnostmi dobrega učitelja.

Porojen 23. januarja 1817. l. v Jarenini je nastopil 1837. l. prvo službo kot „kantnar“ v Lučanah, kjer je bil pa jako slabo plačan. Hotél si kak postranski krajcar zaslužiti, hodil je zarana po jutrih blizu dve uri daleč k Sv. Duhu na Ostri vrh orgljat, ne da bi bil kedaj zamudil doma pouka. Pa že 29. vinotoka 1839 po smrti svojega očeta Antona Udl-a sledil je temu kot učitelj v prelepem rojstnem kraju, v žito- in vinorodni Jarenini. Tukaj se je s tako ljubeznivo, gorečnostjo in stanovitnostjo oklenil svojega poklica, da je že 20. vinot. 1847 bil

Umril je mož!

Kje tak je še med nami?

S. Gregorič.

imenovan vzglednim učiteljem, nja šola pa postala vzgledna šola. Na poročilo deželnega šol. nadzornika vit. Močnika izrekla je Udl-u (31. vinot. 1865) samo c. kr. namestništvo v Gradcu pohvalo. Takih pohvalnic je prejel od raznih šolskih oblastij več ko dvajset. Ko so urejali učiteljske plače, potegoval se je on vspešno za „plus“. V jeseni 1870 so v Jarenini šolo razširili. Udl postane nadučitelj (24. dec. i. l.). Odsihdob ni omejeval svojega vspešnega delovanja samo na domačo šolo, temveč od 1869—1875 najdemo ga kot vrlega zastopnika učiteljev v o. š. svetu v Mariboru, od 1873—1875 pa kot predsednika uč. društva za mariborsko okolico. O veliki noči 1882 je Udl težko obolel, ter stopil po jednoletnem dopustu 31. maja 1883 v stalni pokoj. Letos pred binkošti lotil se ga je črevesni katar, katerega je pa g. dr. Šmirmaul srečno zlečil, a že na binkoštno nedeljo so se ozdravljenju pljuča vnela, in zadnja pomoč mu je bila — smrt.

Umril je mož, kje tak je še med nami?

Velik je bil Udl po osebi, velik po plemenitem značaju in učiteljskih spretnostih, pa še večji ali uprav velikan je bil na glasbenem polji. Znal je igrati na vsa godala, kar jih spada k orkestru. Poleg tega pa je še bil izvrsten orgljavaec. Koliko nedelj in praznikov je poveličeval božjo službo s prekrasnim petjem in precizno godbo! „Polake“, nekdanj tako slovite godce v Št. Ilji v Slov. goricah

je Udl učil. Udl, petje in godba je bila v Jarenini trojica v jedni osebi. Jareninčanom baje na onem svetu ne bode dolg čas. Ako se namreč tam snidejo z Udl-om in z vsemi tistimi, katere je on glasbe naučil, tedaj bodo imeli svoj pevski in godčevski zbor, da takega ne premore niti sama Ljubljana. Trije iz rodovine Udl-ove imajo kot odlični glasbeniki veljavno ime. Že rajni brat Karolov bil je med brati Hrvati v Varaždinu slaven mestni „orguljaš“, Udlov čveterospev (stričnik Karolov) pa čislán v dvornih krogih, posebno pri rajnem cesarjeviči Rudolfu. Jareninski Udl je bil tudi dober skladatelj. Mnogo mnogo cerkvenih pesmij imamo od njega. Posebno lepi so njegovi blagoslovi. Poleg vzornih duhovnikov (dekan Čepe itd.) je Jarenino najbolj proslavil g. K. Udl, posrečen učiteljski sin.

S svojo zakonsko družico je živel srečno in zadovoljno 50 let. V poletji 1890. je nameraval praznovati zlato poroko, pa osoda — oh, ta nemila osoda! — gospa Udl mu umrje že isto spomlad. Morebiti, da bi se bil gospod sam tudi že davno trikrat pod gomilo obrnil, da ni imel tako blage družice in izvrstne gospodinje! Bodi ji blag spomin!

Umrj je mož! Venci in šopki cvetlic na grobu so zveneli, duh Udl-ovih vrlin pa med Jareninčani živi in živel bode, dokler bo ravno stal orjaški cerkveni stolp s svojimi štirimi manjšimi tovariši. Naš pesnik pa veli:

„A mi? Pomnik postavimo mu tak,
Da slednji skuša biti mu jednak!“

Cendurio.

Dopisi in druge vesti.

Iz Sevnice. (Pohvalni listki.) Pri razgovoru o tem, kako naj učitelj deluje za razvoj šolstva, se vedno po pravici naglašá, da naj pred vsem obuja svojim učencem veselje do šole in učenja z jasnim, metodično urejenim poukom in modro uporabo disciplinarnih sredstev. Mej temi sredstvi imenuje naša šolska in učna uredba (§ 24) na prvem mestu pohvalo. Samo ustmena pohvala pa nima tolike veljave, kakor če se ji doda še vidno znamenje, to je pohvalni listek. Ako prilaga učitelj takim tiskaním „pohvalam“ posebno vrednost, da jih deli le kot nagrado za izvanredne zasluge, — taka nagrada mora vendar biti vsakemu dosežna tudi manje nadarjenemu učencu — pospešuje z listimi lepo vedenje, marljivost in redno šolsko obiskovanje učencev in vzbuja tudi pri stariših zanimanje za šolo. Oj, kako nas je znal nepozabni Jamšek s pohvalnimi listki spodbujati k pazljivosti in pridnosti! Take „pohvale“ so otročičem, kar so odraslim priznalna pisma, častne diplome, zaslužni križeci, redovi itd.

Iz navedenih razlogov napotil sem tiskarno gosp. Dragotina Hribarja v Celji, da je po mojem propisu založila take pohvalne listke, ki so izdelani prav okusno na raznobarvnem, na obeh straneh bronžiranem papirju z zlatim okrasom, zlatimi črkami in temi napisi:

„Pohvala vzglednega vedenja“ na belem papirju, „Pohvala marljivosti“ na rudečem, „P. za dobro čitanje“ na zelenem, „P. za lepo pisanje“ na rumenem, „P. za dobro računanje na modrem, „Belobung in der deutschen Sprache“ na vijoličastem papirju.

Opozarjam s tem čast. tovariše in sl. krajne šolske svéte na te „pohvale“ in jih priporočam v nakup. Cena 100 komadov 50 kr.

Jože Mešiček, nadučitelj.

Črnomelj. Za naš šolski okraj se bode vršila okrajna učiteljska konferencija 12. julija 1894 ob 9. uri zjutraj v šolskem poslopju v Črnomlji po tem-le dnevnem redu: 1. Predsednik otvori konferencijo in imenuje namestnika 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Opazke c. kr. okr. šol. nadzornika o inspekcijah. 4. Razgovor o raznih ukazih. 5. Vzgojevanje vrtnice, poročá g. Muren. 6. Risanje brez stigm, poročá gospod Šest. 7. Sklepanje o šolskih knjigah za 1894/5. 8. Poročilo knjižničnega odbora, pregled računov in nasveti o nakupu novih knjig. 9. Volitev knjižničnega odbora. 10. Volitev stalnega odbora. 11. Volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okr. šol. svet za prihodno šestletno dobo. 12. Nasveti, katere je treba vsaj tri dni pred konferencijo poslati stalnemu odboru.

(Katehetski shod). Hrvatski katehetje imajo letos 22. in 23. avgusta svoj III. shod v Oseku. Program: I. Dne 22. kolovoza t. g. u 4 sata poslie podne biti će privatni prethodni dogovor, u kom će se raspravljati o samom sastanku i o izboru časništva. II. Dne 23. kolovoza počima javni sastanak točno u 8 sati u jutro sa sv. misom, koju će služiti preč. gosp. prepozit Josip Masper, i zazivom „Duha svetoga“. III. Poslie sv. mise: a) Pozdrav predsjednika odbora. b) Izbor predsjednika, potpredsjednika i dvaju tajnika. c) Izbor odbora, koji će do dojdućega sastanka biti centrala, na koju će se svi obraćati u šolskim pitanjima. IV. Rasprava prve teme: Koji je uzrok propadanju discipline u školama i kako bi se moglo tomu doskočiti? Izvjestitelj: Antun Sasso, profesor i kateketa c. kr. realke u Spljetu. V. Rasprava II. teme: O crkvenom pevanju u učiteljskim i pučkim školama. Izvjestitelj: Stjepan Djaković, profesor i kateketa kr. gimnazije u Osijeku. VI. Praktično predavanje: Kako ćeš upu-

titi djecu, da ti dobro ispituju savjest za sv. ispovijed? Predaje Antun Kotlarski, kateketa doljnograd. dječeačke pučke škole u Zagrebu. VII. Posebni prijedlozi. Za ravnanje. 1. Predloge, koje kani tko iznijeti na sastanku, ima predlagatelj točno formulirati i napisane donijeti 22. kolovoza na prethodni dogovor. Na sastanku će ih što krače i što jezgrovitije obrazložiti. — 2. Debata se ne vodi o raspravama već samo o resolucijama. — 3. Resolucije dostavit će se gospodi kateketima najkasnije do 5. kolovoza o. g. a ovi će ih izvoljeti priopćiti drugoj braći svećenicima. — 4. Tko želi, da mu se stan nadje u Osijeku, neka se obrati na dr. Josipa Horvata, profesora i kateketu kralj. realke u Osijeku.

(Novo imenovani okrajni šolski nadzorniki za Primorsko.) Minister za nauk in bogočastje je imenoval za prihodno nadzorovalno dōbo te-le začasne okrajne šolske nadzornike: 1. za italijanske šole šolskih okrajev Rovinj, Pazin in Pulj, nadučitelja Nikolo Prodoma v Rovinji; 2. za italijanske šole šolskih okrajev Volosko in Koper, učitelja na vadnici v Kopru Frana Orbanicha; 3. za italijanske šole šolskega okraja Poreškega, kanonika Ivana Pesante v Poreči; 4. za italijanske šole šolskega okraja Lošinj, ravnatelja c. kr. pomorske šole v Malem Lošinji, Evgena Gelcicha; 5. za slovanske in slovansko-italijanske šole šolskih okrajev Pazin, Pulj in Poreč, glavnega učitelja Štefana Križniča v Kopru; 6. za slovanske šole v šolskem okraji Voloskem nadučitelja Frana Uršića na Voloskem; 7. za

slovenske in slovensko-italijanske šole koperskega šolskega okraja glavnega učitelja Josipa Kožuha v Kopru in 8. za slovanske in slovansko-italijanske šole v šolskem okraji Mali Lošinj učitelja na koperski vadnici Pavla Skopinčića.

(Potrjeni zakoni.) Presvitli cesar je po moravskem dež. zboru sprejeti načrt zakona tičoč se urejevanja učit. plač na Moravskem z najvišjem odlokom z dne 13. maja 1894 potrdil. Istotako je dobil jednak po dež. zboru českem sprejeti načrt za kraljevino Česko Najviše potrjenje.

(Na razstavi v Čikagi) se je pokazalo ameriško šolstvo in risanji in jezikovni metodi daleč presega evropsko.

V pojasnilo.

V zadnji (11.) šte. „Popotnika“ graja dopisnik „iz brežkega okraja“ dve učiteljski osebi v Sevnici, ker nista bili na binkoštni vtorek navzoči pri izročitvi častne diplome gospodu ravnatelju Dernjaču. Z ozirom na dotični dopis javlja podpisani, da oni učit. osebi v tem slučaju ne zaslužita graje, kajti naznanilo o slavnosti došlo je semkaj le 1 dan pred shodom, oni dve osebi pa sta bili takrat ravno odsotni, torej ni bilo moči obvestiti ju pravočasno o svečanosti, katere bi se bila — kakor sta sama izpovedala — sicer prav rada udeležila.

V Sevnici, 20. junija 1894.

Jože Mešiček,
nadučitelj.

Razpis natečajev.

Št. 310

Podučiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli v Št. Ilji pri Turjaku umestiti je podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnej vrsti definitivno ali tudi provizorično.

Prošniki, zmožni obeh deželnih jezikov, naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva, predložijo postavnim potom najpозnejše do 20. julija t. l. krajnemu šolskemu svetu v Št. Ilji pri Turjaku, pošta Mislinje. — Prednost imajo moški prošniki, kateri dobē tudi prsto stanovanje.

Okr. š. svet Slovenjgradec, 9. junija 1894.

Predsednikov namestnik: Anton Šlander s. r.

Št. 311.

Razpis učiteljskih služb.

V tolminskem šolskem okraji je začetkom šolskega leta 1894/5 umestiti ta-le učiteljska mesta stalno ali začasno:

1. mesto podučitelja na štirirazrednici v Bovci;
2. mesto podučitelja ali podučiteljice na trirazrednici v Cerknem;
3. mesto potovalnega učitelja ali podučitelja za Reko-Poljce;
4. mesto učitelja ali podučitelja na podružnici na Žagi in Lubinji;

Potovalni učitelj ali podučitelj dobiva letnih 100 gld. na potnini in vsak podučitelj ali pod-

učitelj ali podučiteljica 50 gld. osebne doklade. Dohodki so določeni po deželni postavi 4. marca 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali, prosilci iz drugega okraja tudi z zdravniškim spričevalom je vložiti potom c. kr. okrajne šolske oblasti v 6 tednih od dneva razglašja v „Osservatore Triestino“.

C. kr. okr. š. svet v Tominu, 25. maja 1894.

Št. 385.

Razpis natečaja.

V kozjanskem šolskem okraji namestiti je takoj definitivno eventualno provizorično ta-le učna mesta:

1. Mesto učitelja-voditelja na jednorazredni ljudski šoli IV. plačilnega razreda v Pečici, pošta Podsreda.

2. Podučiteljski mesti na ljudskih šolah

a) v Bučah (pošta Kozje) IV. plač. razr.

b) v Polji (pošta Podčetrtek) IV. plač. razr.

Prosilci naj vložijo svoje z zrelostnim spričevalom, eventualno tudi s spričevalom učne usposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva, (domovnico) in z ozirom na učiteljsko mesto v Pečici tudi z dokazom usposobljenosti za subsidiarčni pouk v katoliškem verouku, opremljene prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 20. julija 1894 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Kozje, 5. junija 1894.

Predsednik: Tax s. r.

Št. 522. **Opetni razpis natečaja.**

(Podučiteljsko mesto.)

Na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Vuhredu (žel. postaja) s prostim stanovanjem, toda brez oprave, je definitivno eventuelno provizorično umestiti.

Prošniki, zmožni obeh deželnih jezikov, naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva predložijo postavnim potom, najdalje **do 24. julija t. l.** krajnemu šolskemu svetu v Vuhredu.

Okr. šolski svet Marenberški, 9. junija 1894.

Preda. namestnik: Tommasi s. r.

Št. 272. **Učiteljske službe.**

V šolskem okraji Ljutomerskem je namestiti s 1. novembrom 1894 sledeče učiteljske službe stalno, oziroma tudi začasno:

1. Učiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Cezanjevcih (IV. plač. vrsta).

2. Podučiteljska služba na trirazredni ljudski šoli na Cvenu (III. plač. vrsta) s prostim stanovanjem.

Prositelji naj vložijo svoje prošnje, obložene z dokazom avstrijskega državljanstva, s pričevalom zrelosti oziroma učne usposobljenosti, **do konca julija t. l.** pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. šolski svet v Ljutomeru, 13. junija 1894.

1—2 *Predsednik: Dr. Cron s. r.*

Št. 354. **Razpis natečaja.**

V brežkem šolskem okraji namestiti je takoj definitivno eventuelno tudi provizorično ta-le učna mesta:

1. Mesto stalnega okrajnega pomočnega učitelja za okoliš okrajnega glavarstva Brežice z dohodki podučitelja po III. plačilnem razredu.

2. Dve podučiteljski mesti na ljudski šoli IV. plačilnega razreda na Bizeljskem in jedno podučiteljsko mesto na ljudski šoli III. plačilnega razreda v Vidmu.

Pri upravnistvu „Popotnika“ v Mariboru ali v tiskarni sv. Cirila, Koroška ulica št. 5, se dobivajo nastopne knjige:

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Prevel, uvod in komentar
opisal

Franco Brežnik,

c. kr. profesor v Ljubljani.

Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

Prosileci za katero teh mest naj vložijo svoje z zrelostim spričevalom oziroma s spričevalom učne usposobljenosti in z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) opremljene prošnje, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta in sicer gledé na mesto pomočnega učitelja pri okrajuem šolskem svetu v Brežicah, gledé na podučiteljska mesta pa pri dotičnih krajnih šolskih svetih **do 20. julija 1894.**

Okr. šolski svet v Brežicah, 5. junija 1894.

Predsednik: Tax s. r.

Št. 467. **Razpis natečaja.**

(Podučiteljske službe.)

V politiskem okraji celjskem umestiti je ta-le učna mesta definitivno, eventuelno tudi provizorično:

1. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dramljah, pošta Št. Jurij ob južni žel., IV. plačilni razred in prosto stanovanje.

2. Podučiteljsko mesto na ekspozituri v ojstričkem gradu, šolski okoliš Št. Jurij pod Taborom, IV. plač. razred in prosto stanovanje

3. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pod Sv. Jern eji, pošta Sv. Duh-Loče, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

4. Podučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v Čadramu, pošta Oplotnica, IV. plačilni razred.

5. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Slivnici, pošta Št. Jurij ob južni žel., IV. plač. razred in prosto stanovanje.

6. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Št. Vidu, pošta Šmarje, III. plač. razred.

Prosileci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z zrelostnim spričevalom in s pričevalom učne usposobljenosti, ter z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 20. julija 1894** pri dotičnem krajnem šolsk. svetu.

Okr. šolski svet, Celje, 14. junija 1894.

Predsednik: Wagner s. r.

Napake pri vzgoji otrok v zveržosteznem vrtu.

Kratek in umeven navod, kako raynati da se ti otroci razvadijo in spridijo.

Poleg nemškega „Der Irgarten der Erziehung“

Slovenecem priredil

Fr. S. Jamšek,

šolski ravnatelj v Reichenburgu.

Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Naročila sprejema: Upravnistvo „Popotnikovo“.

S tó številko završi „Popotnik“ I. polleto svojega XV. tečaja. Prosimo torej vse one p. n. prejemnike lista, ki še nam za to leto niso nič naročnine poslali, da tó sedaj storijo za celo leto; one pa, katerim je naročnina potekla, da jo blagovoljno obnovijo; (priljali smo jim položni list pošne hranilnice). Tudi od starih dolžnikov pričakujemo, da se nas spomnijo in storijo vendar jedenkrat svojo dolžnost. Ako kdo ne vé, kako stoji, naj pogleda na adresni pas. *Upravnistvo.*

Vsebina. I. Učni načrt za računstvo v štirirazredni ljudski šoli. (VI.) (L. Lavtar.) — II. Naše ljudsko šolstvo v letošnji proračunski razpravi. (II.) — III. Pedagogijski razgled. (K zgodovini šolstva v Hrvatskeji in Slavoniji.) (II.) — IV. Društveni vestnik. — V. Dopisi in druge vesti. — VI. Natečaji, inserat in 